

Proof of the main trends that prevailed in the theoretical and methodological quest began conclusions W. Thomas and F. Znanetskiy in the "Polish Peasant in Europe and America," which proposed to focus on the interdependence of individual, social organization and culture.

Suholosnymy be considered and vision of Russian explorer Vladimir Druzhynin that emphasizes that today there is no reason to consider teaching communication "culture – especially the psyche" causal. Correct to talk about their correlation dependence.

Important achievements were the works of American social psychologist M. Rokicha, who along with Robert Inhlhardom author believes conceptualization of methodological limits for modern empirical, including comparative, research values, which are now widely used Israeli researcher S. Schwartz.

An important methodological premise can be considered the synthesis of functional and symbolic approaches proposed by T. Parsons. Research T. Parsons formed the basis for the proposed E. Shylzom for the study of culture mentally fifth dimension and cultural values.

Features collectivism – individualism also studied within the anthropological study of culture direction, interesting findings of which can be found in "Cultural Studies" Russian researcher A. Belik.

In addition, research dilemmas collectivism – individualism were and are most common among psychologists (social, ethno-cultural, cross-cultural) and cultural scientists, philosophers, sociologists, economists who study represent a somewhat different perspective.

Active inclusion of research collectivism – individualism in textbooks on organizational management and corporate culture indicates an increased interest in these phenomena by managers, managers at various levels, marketers and others, at first glance, quite far from the cultural problems professionals.

Among Ukrainian scholars activated interdisciplinary research within economics and management application, indicating interest in the cultural aspects of institutional change. It works Yu. Palyehy, W. Linden, D. Jaransk, V. Korzhenko, G. Pisarenko, T. Gaidai, N. Litvinenko, A. Pylypenko et al.

The main methodological value conclusions Ukrainian researchers can assume an understanding of the modern Ukrainian humanities also stresses the need to refocus research in the cultural mainstream.

In general, such an understanding of the relevance of psychological approaches in combination with qualitative and quantitative methods of research supports the view of the need to search within cross-cultural studies reasonable balance methods and approaches based on interdisciplinary research, particularly with regard to ambiguous phenomena such as individualism and collectivism.

Key words: individualism, collectivism, interdisciplinary, scientific approach, methodology, cross-cultural research.

УДК 364.28(744):379.8

Інна Михайлівна Сушицька
здобувач

ОСОБЛИВОСТІ ДОЗВІЛЛЕВОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ СІМ'Ї

У статті розглянуто дозвіллеву культуру сучасної української сім'ї. Значну увагу приділено вільному та дозвіллевному часу сім'ї, важливості його раціонального проведення. Досліджуються форми та методи організації сімейного дозвілля в сучасному українському суспільстві. Доведено, що правильно організоване культурне дозвілля виконує роль збереження та зміцнення сім'ї, зберігає традиції, має велике значення для виховання дітей, емоційно-духовного єднання подружжя.

Ключові слова: українська сім'я, вільний час, сімейне дозвілля, дозвіллева культура.

Сім'я – одна з найбільш стародавніх форм соціальної спільності людей. У сім'ї, через сім'ю, в умовах родинного побуту, праці, дозвілля формуються первинні ціннісні орієнтації та соціальні настанови молодого покоління. Сім'я, у силу своєї специфіки, є не лише осередком моралі, національних звичаїв і традицій, духовного і соціального досвіду народу, а й тією рушійною силою, яка спроможна забезпечити формування культури індивіда, духовне відродження та розвиток нації. Саме з сім'ї проростає культура й духовність – завдяки раціональному проведенню вільного часу і дозвіллевої діяльності.

Тема дозвілля, дозвіллевої діяльності сім'ї в нашій країні не втрачає своєї актуальності. Проблеми організації сімейного дозвілля стають об'єктом дослідження соціології вільного часу, культурології та педагогіки дозвілля, та визначені важливими серед фундаментальних наукових досліджень. Це, зокрема, праці присвячені: особливостям виховання дітей у традиційній українській сім'ї (О.Вишневський, В.Постовий); з'ясуванню місця і ролі культурно-просвітницької діяльності у духовному розвитку людини та сучасної української молоді сім'ї (Т.Алексєєнко, С.Анісімов, Л.Бойко, К.Гайдукевич); визначенню педагогічного потенціалу українських народних традицій і обрядів у виховному процесі (О.Воропай, М.Стельмахович, К.Журба, В.Скуратівський). У працях Н.Б.Бабенко, В.А. Воловика, В.М.Пічі, І.В. Петрової, О.М.Семашка, Н.М.Цимбалюк зроблено чимало в осмисленні соціальної та індивідуально-особистісної цінності вільного часу та дозвілля, їх соціальних функцій, тенденцій використання, джерел і шляхів збільшення.

Об'єктом нашого дослідження є дозвіллева культура сім'ї, предметом – особливості дозвіллевої культури сучасної української сім'ї. Відповідно до актуальності даної проблеми метою наукової статті є дослідження особливостей дозвіллевої культури української сім'ї в сучасному соціокультурному просторі. Серед основних завдань виділено: з'ясувати важливість раціонального проведення вільного часу та дозвілля в сім'ї, дослідити форми та методи проведення сімейного дозвілля, визначити особливості дозвіллевої культури сучасної сім'ї в Україні.

Сфера дозвіллевої культури в Україні зазнає впливу багатьох соціальних факторів. На її розвиток впливає фінансово-економічний стан країни, динаміка соціально-культурної політики, особливості науково-технічного прогресу, явища міграції тощо. Зі збільшенням вільного часу проблема дозвілля стає дедалі важливішою соціальною проблемою. Психологи та соціологи пишуть про раціоналізацію, оптимізацію дозвілля, педагоги і батьки вказують на недоліки використання вільного часу, на зростаючу завантаженість школярів; юристи і правознавці однією з причин злочинності й антиправової поведінки називають низьку культуру дозвілля значної частини населення. Посилення вимог до сфери дозвілля супроводжується ускладненням його структури, удосконаленням матеріально-технічної бази. У зв'язку з цим необхідно мати більш чітке уявлення про дозвілля і його культурну організацію як у великому суспільному масштабі, так і в масштабі сімейно-побутового характеру [4, 87].

У сімейно-побутових традиціях особливе місце посідає організація культурного дозвілля. З давніх-давен в Україні живе традиція, згідно з якою родичі й свояки завжди допомагають одне одному, діляться радістю і горем, збираються разом у свята, приносять ласощі чи подарунки дітям. Досвід передавався від одного покоління іншому, а відтак, зміцнювалося і відроджувалося коріння, підтримувався зв'язок з минулим. У другій половині ХХ ст. давні звичаї, обряди, традиції, вірування зберігалися переважно в українській селянській сім'ї. Відправлення щоденної молитви, розповіді про минуле, про рід, село, відзначення сімейних і церковних свят – ці елементи відносили до культурного способу життя в родині.

Діюча протягом століть соціокультурна традиція щодо вступу в шлюб та народження дітей зазнала значної трансформації. Про це свідчать результати дослідження, проведеного Інститутом демографії та соціальних досліджень НАН України. Згідно з ним з перерахованих трьох сімейних цінностей (кохання, діти, побут) переважна більшість молоді обрала кохання 74,7%, тоді як народження і виховання дітей є важливою цінністю лише для 15,5% респондентів [6, 67]. За даними вітчизняного Держкомстату, в 70% сучасних українських сімей з дітьми виховується тільки одна дитина, у 25% – дві, а на народження більшої кількості дітей зважилися тільки 5% родин. На жаль, багатодітні, складні сім'ї в Україні трансформувались у прості або взагалі бездітні. Відповідно, послабилось сімейне виховання та дозвіллева культура родини, змінилися їх форми та методи.

Сьогодні тривають палкі суперечки теоретиків і практиків щодо питань про суть і місце вільного та дозвіллевого часу особистості, зокрема про те, як мають вільні години співвідноситися з годинами праці і побутових справ, дозвіллям і відпочинком сім'ї та індивіда. Найрізноманітніші питання вільного часу широко обговорюються на телебаченні та сторінках преси. Створюються нові центри масового дозвілля, культурно-спортивні та торговельно-розважальні комплекси, заклади для проведення дозвілля сім'ї. Організація сімейного дозвілля ускладнюється тим, що потрібно знайти такі форми дозвілля, які були б цікаві всім членам родини незалежно від віку.

Час дозвілля – це вільний від роботи або іншої обов'язкової діяльності час. Вільний час і дозвілля кожного члена сім'ї як сфери індивідуального буття співвідносяться як частина й ціле. У цей час людина вільно вибирає ті чи інші заняття, проводить час відповідно до своїх духовних і фізіологічних потреб, інтересів і схильностей. Дозвілля можна класифікувати як активне і пасивне, культурне і безкультурне, індивідуальне і колективне, сімейне, шкільне, суспільне, захоплююче і різноманітне. У будь-якому випадку дозвілля пов'язане з вільним часом. Вільний час сім'ї можна визначити як частину соціального часу, вивільнену від неодмінних справ, яка є сферою вільної діяльності членів сім'ї, зумовленою всією сукупністю соціальних відносин певного суспільства і рівнем духовного розвитку індивіда [1, 48-49].

Культурне дозвілля сім'ї включає в себе сукупність занять, за допомогою яких відновлюються розумові, фізичні та психічні сили кожного члена сім'ї. Сьогодні міцність психологічних зв'язків подружжя дедалі більше залежить від того, як саме родина проводить свій вільний час. Як свідчать наукові дослідження, ми проводимо у власних квартирах разом з сім'єю 70-80 % вільного часу. З послабленням господарсько-економічної функції у життєдіяльності сім'ї зростає функція вільного часу – необхідна умова гармонійного розвитку кожного члена сімейного колективу, підтримання в ньому сприятливого психологічного клімату, зміцнення подружніх стосунків. Важливо, щоб кожна людина займалася улюбленою справою і виконувала ті соціальні функції, які більше всього відповідають її можливостям та інтересам. Тим більше важливо, що проводячи дозвілля разом, батьки і діти краще пізнають один одного, знаходять оптимальні шляхи взаєморозуміння – а все це робить родину повноцінною у повному розумінні цього слова. Через сімейну сферу традиції успадковуються поколіннями. В рамках сім'ї засвоюється близько 60% усього обсягу етнокультурної інформації, яка потім становить основу для етнічної самоідентифікації особистості. На фоні процесів глобалізації у житті суспільства сім'я є стабільним елементом у національному вихованні особистості. Шляхом навчання спілкуванню в сім'ї і формування загальнолюдських рис поведінки здійснюються перші кроки соціалізації особистості [1, 64].

Правильно організоване культурне дозвілля виконує роль збереження сім'ї як цілісної одиниці, зміцнює сім'ю, закріплює кращі традиції, має велике значення у вихованні дітей, емоційному єднанні подружжя. Нажаль сьогодні обмежені умови для раціонального проведення вільного часу. Адже фінансові проблеми не дають можливості багатьом сім'ям реалізувати свої потреби у відпочинку, оздоровлювати сім'ю в санаторії, на морі, відправляти дітей у літній табір, мандрувати.

Характеризуючи зміни в структурі вільного часу сім'ї, можна сказати, що сьогодні відбувається своєрідна популяризація форм дозвілля: з одного боку, збільшується час на користування громадсько-організаційними послугами відпочинку (переважно активними його формами), з іншого боку зростає вільний час, який проводиться вдома. Цей факт можна пояснити ситуацією, яка склалася останнім часом в суспільстві, а саме більш забезпечена частина суспільства має значну перевагу у можливості використання вільного часу. При цьому такі форми дозвілля, які традиційно проводились в домашніх умовах (співи, рукоділля та інші) витісняються телебаченням, інтернетом тощо.

Сім'я – неоднорідна за складом група людей, вікові, статеві, професійні особливості якої позначаються на загальних рисах культурних умов організації дозвілля. Наприклад, за своєю структурою та спрямованістю вільний час різний у чоловіків та жінок, жителів міста і села, службовців і робітників. Встановлено, зокрема, що в сім'ї інтелігенції більше уваги приділяють індивідуальним формам дозвілля, у них значно більша вибірковість до занять у вільні години, на які суттєво впливає професійна діяльність членів сімейного колективу. Сім'ї службовців менше захоплюються масовими формами відпочинку, проте більше уваги приділяють читанню та перегляду телепрограм. Сім'ї робітників орієнтовані на колективні форми дозвілля, більше захоплюються культурними видовищами, екскурсіями, походами. Сім'ї селян свій вільний час проводять на присадибних ділянках, на природі, в місцевих закладах культури. Порівняння культурних запитів сімей різних соціальних груп переконливо свідчать про те, що, як у сім'ї робітника, так і в сім'ї селянина чи науковця, однаково високо цінуються література, музика, мистецтво [3, 38].

В сім'ях середнього та старшого подружнього віку роль дозвілля досить значна. З віком обсяг позаробочого часу зростає, то ж поряд з активним залученням до мистецтва у подружжя з'являється більша вибірковість в орієнтації на домашні форми дозвілля. Аматорські заняття для багатьох стають "другою професією". Уміння збагатити своє дозвілля, а завдяки цьому залишитися у колі сім'ї цікавою людиною сприяє духовній близькості з рідними. Потреба у спільному проведенні часу дозвілля з дітьми та онуками зростає у подружжя з віком. На час відпусток, літніх канікул і загалом у вільні дні нуклеарна сім'я намагається перетворитися у розширену, де під одним дахом проживають декілька поколінь. Міські сім'ї зазвичай прагнуть проводити своє дозвілля на природі, подорожують або просто їдуть у село. Молоді сім'ї більше орієнтовані на суспільно-організовані масові форми дозвілля, ніж молодша сім'я. Тут діє фактор стихійності та новизни у виборі занять у вільні години, проведення відпустки чи святкових днів.

З віком виробляється індивідуальний стиль використання вільного часу, який залежить від професійних та демографічних особливостей членів сім'ї. Збільшується інтерес до живопису, класичної музики, образотворчого мистецтва, підвищується вибірковість щодо форм активного і пасивного відпочинку. Так, найчастіше відвідують заклади культури подружжя, що прожили у шлюбі понад 10 років: 56 відсотків з них (міського населення) постійно бувають в театрах, музеях на виставках. Закріплюється вміння раціонально планувати, заощаджувати час і кошти для матеріально-технічного забезпечення та проведення вільного часу і дозвілля [1, 52].

У сучасній Україні виникають нові форми соціальних та економічних внутрісімейних взаємин. Суттєво змінюється становище жінки в сім'ї. Історично склався такий спосіб життя сім'ї, де жінка була закріплена домашньою працею, побутом. Навіть сьогодні на виконання хатніх робіт (приготування їжі, прибирання оселі, прання білизни тощо) жінки витрачають у 2,5-3 рази більше часу, ніж чоловіки. В цілому жінки у вільний час більше уваги приділяють читанню літератури, спілкуванню з дітьми, відвідуванню знайомих. Чоловіки ж віддають перевагу перегляду телепередач, читанню преси, відвідуванню стадіонів тощо.

Правильна спрямованість дозвіллевої культури – необхідна передумова продуктивного функціонування сім'ї. Діти у майбутньому дорослому житті наслідують приклад батьків, які вміють з користю для себе та домашніх заповнювати своє дозвілля. У родині, в якій батьки живуть активним культурним життям, де книга і газета є необхідною річчю в побуті, культурне виховання здійснюється навіть тоді, коли батьки не думають про нього.

Сучасна сім'я, за свідченням дослідників, на виховання прикладом шляхом залучення до спільної діяльності витрачає порівняно з іншими складовими дозвілля дорослих найменше часу. Майже зовсім зникли сімейні читання, музикування, спів тощо. Значну диспропорцію у спробах прилучення до культурних цінностей певною мірою можна пояснити значним поширенням засобів масової комунікації. Збільшення кількості передач та теле, відеофільмів значно знизили потребу у читанні, відвідуванні театрів, концертів. "Твіттер", "ВКонтакте", "Фейсбук"... Назви цих глобальних соціальних мереж відомі кожному поважаючому себе підлітку. Та й не тільки молодь використовує інтернет для спілкування. Ще кілька десятків років тому про таке явище ніхто й подумати не міг, а тепер ми з подивом дивимося на тих, хто каже, що й досі не підключений до глобальної павутини. Посилення тенденції до пасивного

проведення вільного часу ускладнило і загостило ряд проблем дозвілля – передусім виховання культурних потреб і смаків людей, які стимулювали б організацію відповідних форм домашнього дозвілля. Оскільки пасивне дозвілля – надто обмежений спосіб проведення вільного часу, тільки у поєднанні з активним відпочинком воно має сенс.

В організації культурного дозвілля велике місце займає телебачення. Майже у 77,3% випадків домінуюча роль належить телевізійним каналам. Маючи можливість приймати від 16 до 100 каналів, сім'я, особливо молоде покоління, майже весь свій вільний час (нерідко – на шкоду навчанню, заняттям трудовою діяльністю, спортом) присвячує безсистемному переглядові телевізійних програм [2, 201]. Звичайно, різноманітна інформація, яка надходить з голубих екранів, заслуговує на увагу. Пізнавальні передачі, виступи митців, політиків, філософів, фахівців інших галузей, допомагає дізнатися багато цікавого, розібратися в подіях, що відбуваються у світі, створює можливості для ознайомлення з різними точками зору на ті чи інші факти тощо. Але непомірний перегляд телепередач дітьми нерідко призводить до вкрай небажаних наслідків. У дітей не тільки псується зір і погіршується здоров'я, а й притуплюється емоційне сприйняття. Оскільки поряд зі справді пізнавальною і корисною інформацією екран переповнений низькопробною продукцією ("мільні опери", кліпи з примітивним, а то й непристойним змістом пісень, засилля реклами тощо). Варто додати до цього переліку і кінострічки, які пропагують жорстокість і відкрите насильство, порнографічні сюжети. Заборона дивитися всі підряд телепередачі нічого не дасть, якщо батьки не будуть намагатися розумно спрямувати діяльність дитини в години дозвілля. Необхідно прагнути до того, щоб сімейне дозвілля було активним, різноманітним, сприяло духовному зростанню і батьків, і дітей. Найкращою формою задоволення потреби у спілкуванні є здорова атмосфера у сім'ї, добрі стосунки з друзями.

Раціональне дозвілля сім'ї займає особливе місце в розвитку морально-естетичної культури. Сімейне виховання розпочинається з любові до дитини, адже діти – плід кохання. В сім'ях, де батьки приділяють увагу спільному відпочинку з дітьми, розширенню їхнього кругозору, залученню до домашніх справ, спостерігається взаєморозуміння, відсутні конфлікти, створюється гармонійний мікроклімат. Це пояснюється тим, що в родині створюються найбільш інтимні умови життєдіяльності людей, їхнього спілкування і взаємин, більшість людей проводять значну частину вільного часу саме в сімейному оточенні. Сімейне дозвілля є сферою знімання напруги, переключення на спілкування з близькими людьми, духовної релаксації людини, зміцнення сімейного колективу. Саме сім'я є тим соціальним осередком, де діти одержують свої перші життєві уроки і прилучаються не лише до культури, а й до створення, формування, виховання культурної особистості. В організації сімейного дозвілля велике значення має вміння дорослих розумно використовувати свої вільні години і навчити цьому дітей. Успіх виховання залежить від виховного потенціалу сім'ї, взаємостосунків, які складаються між всіма членами родини, особистого прикладу батьків, їх педагогічної культури, у передачі дітям дорослими членами сім'ї соціального досвіду.

На жаль, в наш час рідко зустрінеш сім'ю, в якій практикується спільна робота батьків і дітей з оформлення житла, де відведені місця для таких занять, як колекціонування, в'язання, фотографія, вирощування квітів, туризм, проведення інтелектуально насичених сімейних вечірок. Потрібно намагатися виховувати гарні звички культурного відпочинку і пам'ятати при цьому, що вони втрачаються легше, ніж здобуваються. Звички позитивного дозвілля залишаються надовго, якщо стають традицією. А навчити цьому дітей треба зі встановлення і підтримки правильного режиму дня, розподілу трудових обов'язків у родині, виконання простих сімейних правил. Потрібно відроджувати таку сімейну традицію, коли дорослі в спілкуванні з дітьми відкривають їм різноманіття навколишнього світу. Оскільки в значній частині сучасних дітей розвивається раціоналізм мислення і сприйняття навколишнього на шкоду розвитку емоційного світу. Розвиваючи і удосконалюючи спільні інтелектуальні ігри, які збагачують духовний світ людини, у дітей формується емоційне світосприйняття. Необхідно пам'ятати, що найдужчими засобами формування духовного багатства дітей є не формальні виховні впливи, а непрямі: читання і розповідання казок, книг; бесіди про життя простих і видатних людей; літературні вечори, домашні ігри, сімейні свята, прогулянки до лісу, спільне відвідування кіно, театрів, виставок, музеїв. Люди, які мають спільні інтереси, швидко знаходять теми для спілкування.

Створення і підтримка сімейно-побутових традицій і організація культурного дозвілля в родині – основна умова формування особистості. Захоплення допомагають зберегти дружбу і взаєморозуміння в роботі, зближують батьків і дітей. Зацікавившись певним жанром мистецтва, сім'я не може обійтися без збирання нових матеріалів, поповнення інформації з газет та журналів, вивчення спеціальної літератури. Результативність проведення вільного часу оцінюється як правило особистісними здобутками кожного члена сім'ї: що нове пізнав, чим збагатився, чому навчився. В організації дозвілля величезну роль відіграє читання літератури. Однак рівень читацької культури в значній частині як дітей, так і дорослих дуже далекий від бажаного. Батьки дуже рідко надають допомогу дітям у виборі літератури.

У культурній організації сімейного дозвілля особливе місце займають колективні сімейні прогулянки. Важливо, щоб вони були не від випадку до випадку, а увійшли в звичку, і саме – прогулянки спільні. Дуже часто буває так, що батьки й діти прогулюються окремо, начебто з тактовних розумінь – не заважають один одному. Це цілком природно: адже у дорослих і дітей у силу вікової психології інтереси різні. Але повинні й бути спільні інтереси. Це вже залежить від ідейно-моральної атмосфери родини, яку потрібно створювати і якою потрібно управляти.

За Арістотелем, сім'я – перший вид спілкування людей. Свято для душі, радість у домі – це те, на чому тримається сім'я, особливо в наш час. Саме під час такого спілкування засвоюються основи морально-релігійності, духовності та милосердя. У житті будь-якої родини є події, що відзначаються за традицією як сімейно-побутові свята: дні народження, початок і закінчення навчального року в школярів і студентів, вступ до трудової діяльності, вихід на пенсію. Такі події, цілком природно, повинні святкуватися по-різному, але головне, щоб не було на такому святі нудьги й одноманітності, щоб на торжестві дітей батьки не почували себе зайвими і не змушені були залишати їх. І навпаки: щоб діти не виявлялися в такому положенні на торжестві батьків. Святкуючи день народження сина або дочки, багато батьків не вміють зробити цей урочистий день сімейним святом. Насамперед батьки обговорюють питання частування, оздоблення кімнати, запрошення гостей, але, на жаль, забувають зробити так, щоб син чи дочка з нетерпінням чекали свого свята, щоб вони з вдячністю думали про людей, які подарували їм у цей день багато радості.

Аналіз сучасного стану сімейно-шлюбних відносин свідчить про нерозвиненість системи духовних цінностей тих молодих сімей, де не визначені ціннісні орієнтації щодо відповідальності за перспективи шлюбу. Художня творчість, яка має могутній потенціал емоційного впливу на людину, слугує важливим чинником формування системи духовних цінностей молоді сім'ї. Зважаючи на те, що образи мистецтва здатні пробуджувати в людині як високі, так і низькі прояви, гостро постає питання не тільки контролю за змістом телепрограм та часом їх демонстрації, а й особистої відповідальності керівників програм, журналістів, митців за свою продукцію [5, 11-12].

Вивчення особливостей дозвільної культури сучасної української сім'ї дає змогу говорити про її значний соціально-культурний потенціал і можливості використання. Суперечливі тенденції, що склалися в культурному житті суспільства, вимагають серйозного наукового аналізу, спрямованого на дослідження особливостей використання сім'єю культурологічного потенціалу сімейного дозвілля з метою його раціонального використання.

В умовах кризи, руйнування установлених світоглядних стереотипів соціокультурна роль сім'ї зростає. Актуальність відповідних наукових досліджень зумовлена стратегічними цілями, що стоять перед прикладною культурологією і педагогікою дозвілля, а саме: збереження кращих сімейних традицій, звичаїв та обрядів; посилення сімейного виховання, спілкування, емоційного єднання та близькості членів родини; удосконалення структури, форм та методів сімейного дозвілля; відродження і розвитку національної духовної культури; обґрунтування і розроблення нових технологій організації культурного сімейного дозвілля як сфери соціалізації особистості, що сприяє культурному розвитку шлюбно-сімейних відносин в українському суспільстві.

Література

1. Бабенко Н.Б. Дозвілля сім'ї. Теоретичні та емпіричні аспекти: Монографія /Н.Б.Бабенко. – К.: ДАКК-КіМ, 2001. – 157с.
2. Бабенко Н.Б. Соціологія сім'ї: навч. посібник/Н.Б.Бабенко. – К.: ДАКККіМ, 2004. – 257 с.
3. Бабенко Н.Б. Соціологія вільного часу і дозвілля: навч. посібник/Н.Б.Бабенко. – К.: ДАКККіМ, 2006. – 196 с.
4. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Дозвіллезнавство: навч. посіб./ В.Й.Бочелюк, В.В. Бочелюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
5. Гайдукевич К. А. Морально-естетичні цінності в духовній культурі сучасної української сім'ї / Гайдукевич К. А. // Атореферат дис... на здоб. наук. ступеня канд. культурології. – К.: КНУКіМ, 2011. – 19 с.
6. Сім'я та сімейні цінності в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку / [Лібанова Е. М., Курило І. О., Аксьонова С. Ю., Слюсар Л. І. та ін.] / Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, Український центр соціальних реформ, фонд народонаселення ООН. – К.: ТОВ "Основа-Принт", 2009. – 248 с.

References

1. Babenko N.B. Dozwillia simi. Teoretichni ta empirichni aspekty: Monohrafiia /N.B.Babenko. – K.: DAKKKiM, 2001. – 157s.
2. Babenko N.B. Sotsiologhiia simi: navch. posibnyk/N.B.Babenko. – K.: DAKKKiM, 2004. – 257 s.
3. Babenko N.B. Sotsiologhiia vilnoho chasu i dozwillia: navch. posibnyk / N.B.Babenko. – K.: DAKKKiM, 2006. – 196 s.
4. Bocheliuk V.Y., Bocheliuk V.V. Dozwillieznavstvo: navch. posib. / V.Y.Bocheliuk, V.V. Bocheliuk. – K.: Tsentr navchalnoi literatury, 2006. – 208 s.
5. Haidukevych K. A. Moralno-estetichni tsinnosti v dukhovnii kulturi suchasnoi ukrainskoi simi /Haidukevych K. A. // Atoferat dys... na zdob. nauk. stupenia kand. kulturolohii. – K.: KNUKiM, 2011. – 19 s.
6. Simia ta simeini tsinnosti v Ukraini:suchasnyi stan i tendentsii rozvytku / [Libanova E. M., Kurylo I. O., Aksonova S. Yu., Sliusar L. I. ta in.] / Instytut demohrafii ta sotsialnykh doslidzhen NAN Ukrainy, Ukrainyskyi tsentr sotsialnykh reform, fond narodonaselennia OON. – K.: TOV "Osnova-Prynt", 2009. – 248 s.

Сушицька І. М. Особенности досуговой культуры современной украинской семьи

В статье рассмотрено культуру досуга современной украинской семьи. Значительное внимание уделено свободному и досуговому времени семьи, важности его рационального проведения. Исследуются формы и методы организации семейного досуга в современном украинском обществе. Обосновано, что правильно организованный культурный досуг исполняет роль сохранения и укрепления семьи, укрепляет традиции, имеет большое значение для воспитания детей, эмоционально-духовного единения супружеских пар.

Ключевые слова: украинская семья, свободное время, семейный досуг, досуговая культура.

Sushytska I. The Features of the Leisure Culture in a Contemporary Ukrainian Family

The article deals with the leisure culture of a contemporary Ukrainian family. Its features are analyzed in the modern socio-cultural space. Much attention is given to free and leisure time in the family. The article touches upon the issue of the forms and methods of the organization of a family leisure in contemporary Ukrainian society. It was proved that a well-organized cultural leisure serves for the preservation and strengthening of a family, reinforces the best traditions, plays a crucial role in bringing up the children, emotional and spiritual union of spouses.

The family, by virtue of its nature, is not only the center of morality, national customs and traditions, spiritual and social experience of the people, but the motive power, which is able to provide a forming of an individual's culture, spiritual revival and development of the nation. Culture and spirituality of the individual as well as of the society grows just from the family.

The issue of leisure, leisure activities of the families in our country does not lose its urgency. Problems of family entertainment become the object of study of leisure time sociology, leisure culture study and pedagogy, and are identified in a number of basic scientific research by T. Alekseenko, S. Anisimova, N. Babenko, L. Boyko, K. Gaydukevich, V. Volovik, O. Vishnevsky, V. Postoviy, V. Pich, I. Petrova, O. Semashko, N. Tsybalyuk and so on.

The scope of leisure culture in Ukraine is under the influence of many social factors. The financial and economic situation in the country, the dynamics of social and cultural policies, the peculiarities of the scientific and technological progress, the phenomenon of migration have a great impact on the development of this scope. With the increase of a free time the leisure issue is becoming a crucial social problem.

Cultural leisure in the family includes a set of activities through which mental, physical and psychic strength of each member of the family is restored. Today the durability of psychological ties of a married couple increasingly depends on the way the family spends their free time. According to the scientific research, we spend with our family 70-80% of free time in our own apartments. With the weakening of the economic function in the family life, increases a function of a free time – a necessary condition for the harmonious development of every member of the family group, keeping up a favorable psychological climate in it, strengthening the marital relationships.

Well-organized leisure time acts as a cultural preservation of the family as a complete unit, strengthens families, consolidates the best traditions, is of great importance in bringing up the children and the emotional union of spouses. Unfortunately, nowadays there are limited conditions for spending a free time efficiently. However, financial problems make impossible for many families realize their need to rest, heal the family at the resort or seaside, send their kids to summer camp or let them travel and so on.

Characterizing the changes in the structure of the family free time, we can say that today takes place a peculiar popularization of leisure forms: on the one hand, increases the time for using the public-organizational leisure service. On the other hand, increases the free time at home. This fact can be explained by the situation that has arisen in the society in recent years, namely, more well-to-do part of society has a significant advantage in the possibility of using free time. However, such forms of entertainment that were traditionally conducted at home (singing, crafts, etc.) are forced out by TV, Internet, social networks.

Proper orientation of a leisure culture is a necessary precondition for productive functioning of a family. Children in their future adult life will follow the example of parents who can fill in their leisure time with the benefit for themselves and their family people. In the family where the parents conduct an active cultural life, where the book and the periodicals are essential things in a mode of life, the cultural education is carried into practice at all times.

Rational family leisure takes a special place in the development of moral and aesthetic culture. In the families, where parents pay attention to a joint rest with children, expanding their horizons, attraction in the household chores, one can examine a mutual understanding, there are no conflicts and it has created a harmonious climate. Keep in mind, that the strongest means of forming the spiritual wealth of children are very often not formal educational impact, but indirect: reading and telling fairy tales, books; discussions the lives of ordinary and famous people; literary evenings, home games, family holidays, walk in the wood, a joint going to the cinema, theater, exhibitions, museums, etc.

Study of leisure culture in a contemporary Ukrainian family suggests its significant social and cultural potential and the possibility of its use. Conflicting trends prevailing in the cultural life of the society, require serious scientific analysis, aimed to study the features of using a cultural potential of family leisure purposely its rational conduct.

In the conditions of crisis, the destruction of the established ideological stereotypes, social and cultural role of the family is growing. The urgency of scientific research dues to the strategic objectives facing applied cultural studies and pedagogy of leisure, namely, the preservation of the best family traditions, customs and ceremonies; strengthening family education, communication, emotional union and closeness of family members; improvement the structure, forms and methods of family leisure; revival and development of the national spiritual culture; substantiation and development of the new technologies in the organisation of cultural family leisure as a sphere of personality's socialization, which promotes a cultural development of marital and family relations in Ukrainian society.

Key words: Ukrainian family, free time, family leisure, leisure culture.